

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

СТАРОВОЙТ Анастасія Олександрівна

УДК 658.511.2

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Системи та моделі управління виробничими запасами»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Анастасія СТАРОВОЙТ

Керівник роботи
МАРТИНЮК Галина Петрівна
к.е.н., ст. викладач

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
СТАРОВОЙТ Анастасії Олександрівни

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» _____ 2023 р.

Завідувач кафедри: _____

к.е.н., професор _____

Дмитро ДЕМА

«__» _____ 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти СТАРОВОЙТ Анастасія Олександрівна **захистила**
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

Тетяна ТОВСТУХА

«__» _____ 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Старовойт А. О. Системи та моделі управління виробничими запасами. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа та страхування. – Поліський національний університет, 2023.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти систем та моделей управління виробничими запасами. Обґрунтовано на основні системи обліку та оцінки запасів. Проведено аналіз стану та методів управління виробничими запасами. Запропоновано модель покращення управління виробничими запасами в бюджетних установах.

Ключові слова: управління, системи, моделі, виробничі запаси, організація обліку, бюджетні установи

SUMMARY

Starovoit A. O. Systems and models of management of production stocks.
Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, banking and insurance". Polis National University, 2023.

The theoretical, methodical, and practical aspects of production inventory management systems and models were investigated in the qualification work. It is justified on the basis of the system of accounting and estimation of stocks. An analysis of the state and methods of managing production stocks was carried out. A model for improving production inventory management in budget institutions is proposed.

Keywords: management, systems, models, production stocks, accounting organization, budget institutions

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ.....	8
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.....	15
Висновки до розділу 2.....	23
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМИ ТА МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ: НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	25
Висновки до розділу 3.....	32
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. В період війни в Україні назріла нагальна потреба пошуку додаткових джерел фінансування бюджетних установ та їх структурних підрозділів, для надання повного спектру послуг статутної діяльності. Питання економії та збереження державних ресурсів є особливо актуальними на сучасному етапі розвитку економіки України. Одним із шляхів вирішення проблем фінансування є їх збереження та створення ефективних систем управління запасами в бюджетних установах, а саме в закладах вищої освіти.

Економічний розвиток країни невіддільний від удосконалення управління на всіх рівнях господарювання, що підвищує відповідальність бюджетних організацій за ефективне використання в т.ч. і матеріальних ресурсів. Запаси бюджетних установ трактуються як оборотні активи виражені в матеріальній формі, що належать установі, забезпечують її функціонування та передбачувані до використання протягом року.

Великий внесок у розвиток організації обліку та контролю за запасами у бюджетних установах зробили дослідники такі як: Джога Р. Т., Крушельницька О. В., Свірко С. В., Г. Євсєєва, Ю. Рижиков, Н. Самородова, Н. Скригун, Тарасенко Н. В., Бланк І. О., Савицька Г. В., та ін. Дослідження актуальних систем та новітніх моделей управління виробничих запасів потребують додаткового вивчення.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне дослідження систем та моделей управління виробничими запасами, обґрунтування напрямів їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети передбачено встановлення, формулювання та вирішення наступних наукових та практичних завдань:

- дослідити економічну сутність виробничих запасів;
- охарактеризувати види та особливості виробничих запасів ;
- проаналізувати сучасний стан виробничих запасів бюджетних установ;

- дослідити системи та моделі управління виробничими запасами;
- обґрунтувати шляхи удосконалення виробничих запасів.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес управління виробничими запасами в бюджетних установах. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо систем та моделей управління виробничими запасами в бюджетних установах.

Методи дослідження. При дослідженні виділено основні методи дослідження: абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності виробничих запасів; метод динамічного аналізу – при дослідженні економічних категорій пов’язаних з виробничими запасами; метод прогнозування та стратегічного планування; економетричний аналіз – при аналізі сучасного стану та тенденцій розвитку виробничих запасів та інші методи.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Отримані результати мають наукову новизну за рахунок теоретичного обґрунтування та практичного вирішення питань, пов’язаних з удосконаленням управління виробничими запасами. Визначено, що ефективне управління запасами дозволяє скоротити тривалість виробничо-операційного циклу, скоротити поточні витрати на зберігання, вивільнити частину коштів з поточного господарського обороту та реінвестувати в інші активи.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та рекомендації, отримані під час дослідження, можуть бути корисними для вітчизняних фахівців при обґрунтуванні шляхів вдосконалення управління виробничими запасами.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні висновки дослідження, проведеного в ході написання кваліфікаційної роботи представлені у виступи з доповідями на тему:

- «Основи управління виробничими запасами» – оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове

забезпечення економіки» (07 червня 2023 р., Поліський національний університет);

- «Проблеми управління виробничими запасами бюджетних установ та шляхи їх вирішення» – оприлюдненій на науково-практичній конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку» (27 жовтня 2023 р., Поліський національний університет);
- «Удосконалення управління виробничими запасами бюджетних установ» – оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2023» (30 листопада 2023 р., Поліський національний університет).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 31 сторінці комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 4 таблиць та 12 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (43 найменування).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

Рациональне функціонування підприємства залежить від правильної організації облікового процесу запасів, які гарантують, що операційна діяльність та виробництво можуть продовжуватись. Виробничі запаси займають особливе місце в складі активів і домінуюче положення в структурі витрат підприємств різних сфер діяльності; при оцінці ефективності діяльності підприємства та при аналізі фінансового стану підприємства.

Виробничі запаси входять до групи матеріальних ресурсів. Подолянчук О.А. під матеріальними ресурсами розуміє основні й оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у процесі виробництва і складають матеріальну основу підприємства чи галузі [27].

В економічній літературі з виробничими запасами пов'язано багато різних термінів, але слід мати на увазі, що кожен з них має своє значення і тлумачення. Використання терміну «запаси» призводить до певних суперечностей щодо його трактування в літературі з цього питання. Так, більшість авторів під терміном «виробничі запаси» вважають резерв матеріальних ресурсів, які не використовуються в безперервній діяльності підприємства і призначені для забезпечення безперервності виробничого процесу, а при необхідності — зберігання.

Максименко І. Я. та Іванченко А. Г. пропонують своє тлумачення терміну запаси: «Запаси - це те, що вони належать до оборотних активів та призначене для реалізації або споживання протягом одного операційного циклу або протягом 12 місяців з дати балансу» [21]. Однак, думка Аліпова Д.О. та Довгопол О.Ю. [1], дещо відрізняється і під терміном "запаси" мають на увазі матеріальні ресурси, включаючи засоби виробництва та предмети споживання, готову продукцію виробничої сфери та активи підприємства. Артеменко Н. В.

не підтримує попередні визначення науковців і пропонує своє трактування: «Запаси – це різноманітні матеріальні об’єкти, які мають очікуваний термін корисного використання (один рік)» [2].

У порівнянні з виробничою зоною, де запаси переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції, у бюджетних установах вона включається до витрат діяльності бюджетних установ [17]. Відповідно до НП(С)БО «Запаси» запаси – це активи, які:

- зберігаються для продажу, надаються безоплатно в процесі звичайної діяльності;
- зберігаються для подальшого споживання суб’єкта державного сектору в ході її звичайної господарської діяльності;
- зберігаються у вигляді сировини або допоміжних матеріалів для досягнення цілей або задоволення конкретних потреб державного суб’єкта [17].

Запаси поділяються на товарні та виробничі. Запаси – це товари, придбані компанією та збережені для перепродажу. При цьому компанія, як правило, не вносить істотних змін у фізичний вигляд, оскільки при купівлі у постачальника мова йде вже про готову продукцію.

Нині науковці мають різні підходи до визначення поняття «виробничі запаси». З огляду на проведені дослідження щодо визначення поняття «виробничі запаси», вчені розглядають виробничі запаси з різних напрямів. Наприклад, Шевченко, Л. Я. та Мулява, В. Р. розглядають виробничі запаси як предмети праці, які використовуються разом із засобами праці для забезпечення виробничого процесу підприємства [41]. На думку Ткаченко, О., Шендрик, К. «Виробничі запаси – це придбана або власноруч виготовлена продукція, яка в подальшому переробляється на підприємстві» [37].

Автори Гавриленко В., Чиж В. та Доценко Т. дослідили двоїсту природу виробничих запасів - як об’єкта обліку та управління; у своєму дослідженні вони систематизували методичні підходи до класифікації видів запасів, рівнів та систем їх управління [9]. На основі результатів свого дослідження вони запропонували наступні напрями удосконалення управління виробничими

запасами, а саме: підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління за допомогою впровадження інформаційних технологій, автоматизацію обліково-аналітичних процесів; підготовки раціональних методів проведення інвентаризації та організацію обліково-контрольних процедур управління запасами.

На нашу думку, найбільш повно сутність виробничих запасів відображає визначення, запропоноване Михалевичем С. Г. Науковець не тільки визначає виробничі запаси як предмети праці, але й відразу перераховує їх компоненти, що є важливим для повного усвідомлення сутності цієї економічної категорії та її ролі у виробничому процесі підприємства [13].

Після огляду літературних джерел можна прийти до висновку, що виробничі запаси є складною категорією, яка має різні тлумачення у науковій спільноті. Проте в усіх трактуваннях є визначення матеріальної основи виробничих запасів через наявність «предметів праці», «засобів», «матеріальних цінностей», «сировини та матеріалів».

Отже, виробничі запаси – це запаси, які використовуються як предмети праці в ході звичайної діяльності та споживаються цим виробництвом протягом робочого циклу, після чого їхня вартість повністю переноситься або включається до собівартості кінцевого продукту. Джерелами формування виробничих запасів на підприємстві, можуть бути власні ресурси підприємства або ресурси залучені чи запозичені ззовні.

Діяльність підприємств і установ визначається насамперед використанням значної кількості різноманітних видів виробничих запасів. Тому слід чітко розрізняти функціональні запаси з більшою кількістю деталей і запаси, придатні для підтримки виробничого процесу. Одним із видів контролю за наявністю запасів можна вважати інвентаризацію.

Однією з проблем інвентаризації запасів є трудомісткість окремої робочої ділянки, оскільки асортиментно-номенклатурний ряд виробничих запасів може мати багато видів найменувань, кожен з яких потребує аналізу для отримання

кількісної та якісної інформації. На цьому фоні виникає необхідність обґрунтування вибору ознак і критеріїв класифікації виробничих запасів.

У наукових публікаціях класифікація базується на різних ознаках, які викликали неоднозначність у думках вчених про досліджуваний об'єкт. Виробничі запаси утворюють господарські (виробничі) ресурси. Місце виробничих запасів у складі виробничих ресурсів наведено на рис. 1.1

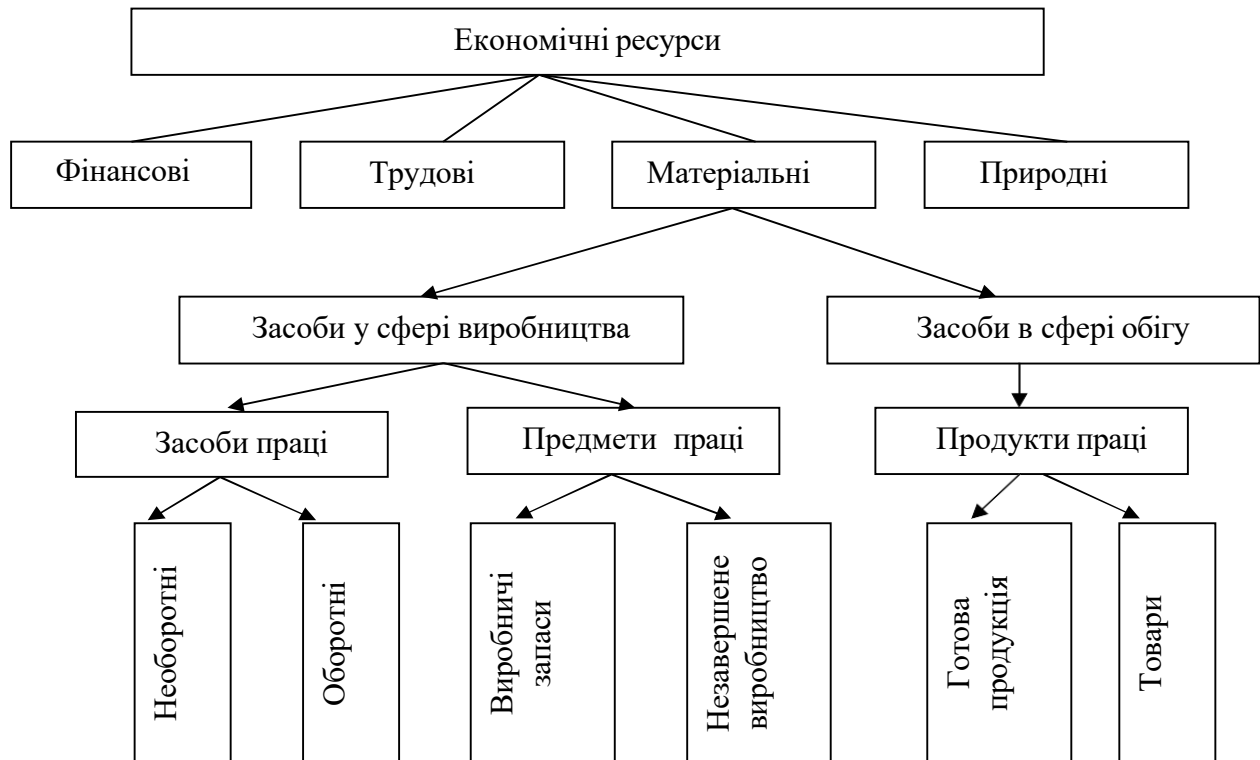

Рис. 1.1. Роль виробничих запасів у складі економічних ресурсів

Джерело: сформовано на основі [36]

На різних підприємствах виробничі запаси можуть виконувати різні функції у процесі виробництва, і вони можуть бути класифіковані як з економічної, так і з технічної точки зору. Також важливо належним чином обґрунтувати класифікацію складу матеріальних цінностей бюджетних установ, оскільки вона є різноманітною і широкою. У бюджетних установах дещо інша класифікація виробничих запасів (табл. 1.1).

Класифікація запасів бюджетних установ

№ п/п	Назва запасів	Види
1	Виробничі запаси	<ul style="list-style-type: none"> - Сировина і матеріали - Будівельні матеріали - Обладнання, конструкції та деталі до встановлення - Спецобладнання для науково-дослідних робіт за господарськими договорами
2	Тварини на вирощуванні тавідгодівлі	<ul style="list-style-type: none"> - Молодняк тварин на вирощуванні - Тварини на відгодівлі - Птиця - Звірі - Кролі - Сім'ї бджіл - Доросла худоба, вибракувана з основного стада - Худоба, прийнята від населення для реалізації
3	Малоцінні та швидкозношувані предмети	<ul style="list-style-type: none"> - Малоцінні та швидкозношувані предмети, що перебувають на складі та в експлуатації - Малоцінні та швидкозношувані предмети спеціального призначення
4	Матеріали і продукти харчування	<ul style="list-style-type: none"> - Паливо - Матеріали для учбових, наукових та інших цілей - Запасні частини до машин і обладнання (які не можуть бути віднесені до основних засобів) - Продукти харчування - Медикаменти і перев'язувальні засоби - Господарські матеріали і канцелярське приладдя - Тара - Матеріали в дорозі
5	Готова продукція	<ul style="list-style-type: none"> - Готові вироби, виготовлені у виробничих (навчальних) майстернях - Готова друкована продукція
6	Продукція сільськогосподарського виробництва	<ul style="list-style-type: none"> - Продукція підсобних (навчальних) сільських господарств

Джерело: сформовано на основі [36]

Що стосується управління виробничими запасами, то воно для бюджетних установ є важливим елементом фінансово-бюджетного планування і дисципліни, оскільки допомагає забезпечити раціональне використання виробничих запасів. Отже, теоретичні аспекти управління виробничими запасами включають у себе концепції, принципи та підходи до керування запасами в контексті оптимізації виробничих процесів та фінансових результатів підприємства. Основні аспекти такого управління включають в себе наступне (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Основні аспекти управління виробничими запасами

Джерело: власні дослідження

Таким чином, такі теоретичні аспекти управління виробничими запасами визначаються як загальні принципи, так і конкретні методи та підходи, які спрямовані на оптимізацію запасів та покращення виробничих процесів.

Висновки до розділу 1

1. Обґрунтовано, що виробничі запаси – це запаси, які використовуються як предмети праці в ході звичайної діяльності та споживаються цим виробництвом протягом циклу роботи, після чого їхня вартість повністю переноситься або включається не до собівартості кінцевого продукту, а до витрат бюджетних установ.

2. Встановлено, що теоретичні аспекти управління виробничими запасами включають у себе концепції, принципи та підходи до керування запасами в контексті оптимізації виробничих процесів та фінансових результатів підприємства.

3. Основні аспекти управління виробничих запасів включають в себе: методи управління запасами; категорії запасів; прогнозування попиту; системи управління запасами; оптимізація вартості запасів. Теоретичні аспекти управління виробничими запасами визначаються як загальні принципи, так і конкретні методи та підходи, які спрямовані на оптимізацію запасів з метою покращення виробничих процесів.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Фінансовий стан бюджетної установи – комплексне поняття, що виникає в результаті взаємодії всіх елементів системи фінансових зв'язків бюджетної організації, що визначається низкою виробничо-економічних факторів. Фінансовий стан характеризується системою показників, що визначають наявність, розподіл та ефективне використання фінансових ресурсів спеціального та загального фондів.

Основні завдання аналізу фінансового стану бюджетної організації полягають у здійсненні оцінки фінансової стійкості установи, ефективності управління активами (капіталом), забезпеченні організації власними оборотними коштами. Для проведення аналізу діяльності бюджетної організації необхідно використовувати спеціальну методологію, яка базується на класичному аналізі фінансової діяльності за пунктами, що враховують специфіку українських бюджетних організацій.

Для того, щоб мати уяву про фінансовий стан підприємства в першу чергу проведемо аналіз динаміки та структури активів ЖДУ ім. Івана Франка за 2020-2022рр (табл. 2.1-2.2 та рис. 2.1-2.2).

Таблиця 2.1

Динаміка та структура фінансового стану ЖДУ ім. Івана Франка
за 2020-2022рр., тис грн.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+,-	%
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи	124732,44	125732,96	141836,19	17 103,75	113,71
Основні засоби:	118 574,43	120 213,52	136364,86	17 790,43	115,00
первісна вартість	197 497,28	201 433,47	219 976,55	22 479,26	111,38
Знос	78 922,85	81 219,95	83 611,69	4 688,84	105,94
Нематеріальні активи:	102,61	102,61	22,78	-79,83	22,20

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6
первісна вартість	291,13	291,13	291,13	0,00	100,00
накопичена амортизація	188,52	188,52	268,35	79,83	142,34
Незавершені капітальні інвестиції	696,28	421,06	276,48	-419,80	39,71
Запаси	5 358,29	4 994,94	5 171,24	-187,05	96,51
Поточні біологічні активи	0,83	0,83	0,83	0,00	100,00
Оборотні активи	47 659,21	53 611,53	62 424,44	14 765,24	130,98
Довгострокова дебіторська заборгованість	7,47	4,89	3,94	-3,53	52,75
Поточна дебіторська заборгованість					
за виданими авансами	46,50	56,06	33,63	-12,87	72,32
за розрахунками із соціального страхування	76,92	190,23	0,00	-76,92	0,00
інша поточна дебіторська заборгованість	1 665,50	1 594,19	2 943,06	1 277,56	176,71
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:					
національній валюті	44 280,52	49 964,78	56 831,01	12 550,50	128,34
іноземній валюті	1 582,31	1 801,38	2 612,80	1 030,49	165,13
Витрати майбутніх періодів	37,43	74,34	45,94	8,51	122,73
Разом	172 429,08	179 418,83	204 306,57	31 877,49	118,49

Джерело: розраховано автором на основі [26]

З проведеного аналізу динаміки та структури фінансового стану установи (табл. 2.1) можна зробити висновок про те, що в 2022 році в порівнянні з 2021 роком збільшилась сума активів підприємства на 31 877,49 тис грн. За рахунок збільшення необоротних та оборотних активів і витрат майбутніх періодів за досліджуваний період відповідно на 17 103,75 тис грн., 14 765,24 тис грн., 8,51 тис грн. Це при умові, що вартість запасів за досліджуваний період зменшилась на 187,05 тис грн.

Для більш детального аналізу на рис. 2.1 зобразимо динаміку активів ЖДУ ім. Івана Франка за 2020-2021 роки. Дані дослідження свідчать про збільшення фінансових та нефінансових активів і витрат майбутніх періодів протягом 2020-2021 років.

Розглянувши динаміку активів стають цікавими для розгляду і показники

джерел формування майна ЖДУ ім. Івана Франка за 2020-2021 рр. (табл. 2.2).

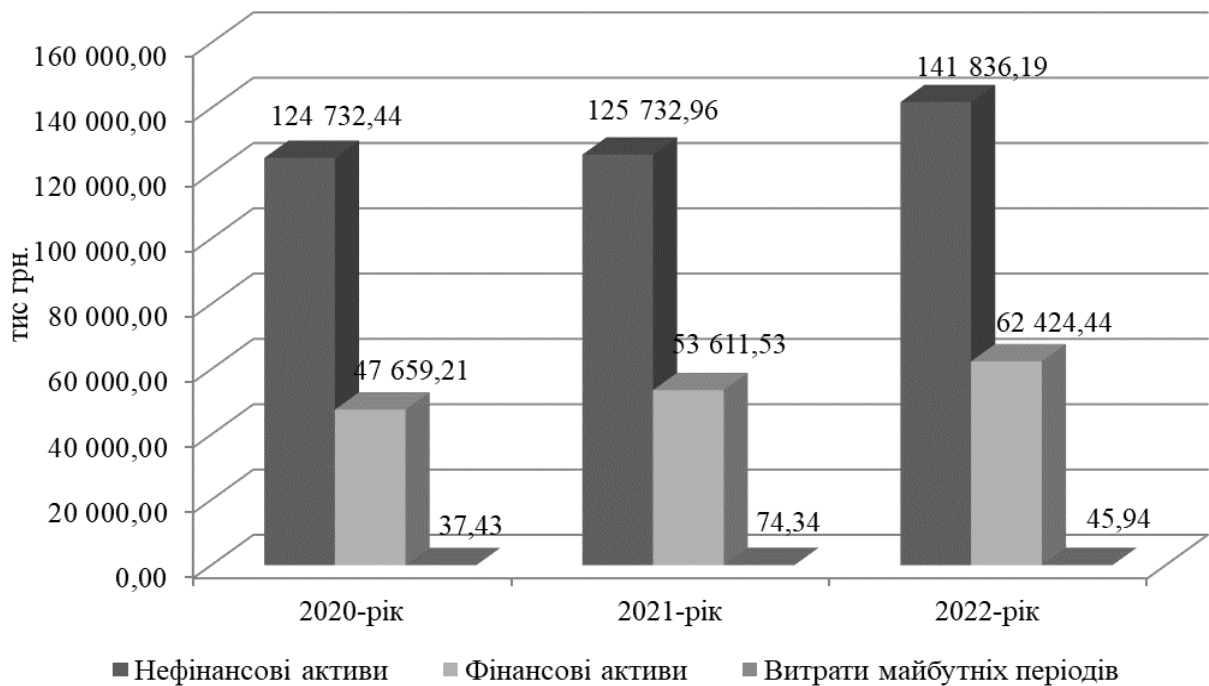

Рис. 2.1. Динаміка активів ЖДУ ім. Івана Франка за 2020-2021 рр., тис грн.
Джерело: розраховано автором на основі [26]

Таблиця 2.2

Динаміка та структура джерел формування майна
ЖДУ ім. Івана Франка за 2020-2021 рр., тис грн.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+,-	%
1	2	3	4	5	6
Власний капітал та фінансовий результат	164 911,64	172 226,43	197 432,71	32 521,06	119,72
Внесений капітал	152 551,42	156 463,41	157 435,17	4 883,76	103,20
Капітал у дооцінках	32 315,81	32 315,81	49 754,05	17 438,24	153,96
Фінансовий результат	-20 698,36	-17 029,91	-10 066,62	10 631,74	48,63
Цільове фінансування	742,78	477,12	310,10	-432,67	41,75
Зобов'язання	131,65	211,90	424,18	292,53	322,20
Довгострокові зобов'язання: за кредитами	7,47	4,89	3,94	-3,53	52,75
Поточні зобов'язання:					
за платежами до бюджету	6,04	38,10	14,09	8,05	233,14
за розрахунками за товари, роботи, послуги	0,00	0,00	391,71	391,71	100,00
за розрахунками з оплати праці	74,27	152,14	0,00	-74,27	0,00
інші поточні зобов'язання, з них:	43,87	16,78	14,44	-29,43	32,91
Доходи майбутніх періодів	7 385,78	6 980,50	6 449,69	-936,10	87,33
Разом	172 429,08	179 418,83	204 306,57	31 877,49	118,49

Джерело: розраховано автором на основі [26]

Відповідно до даних табл. 2.2 та рис. 2.2. сума власного капіталу та зобов'язання збільшився на 32521,06 тис грн. та 292,53 тис грн. Отже, можна зробити висновок про задовільне фінансування ЖДУ ім. Івана Франка.

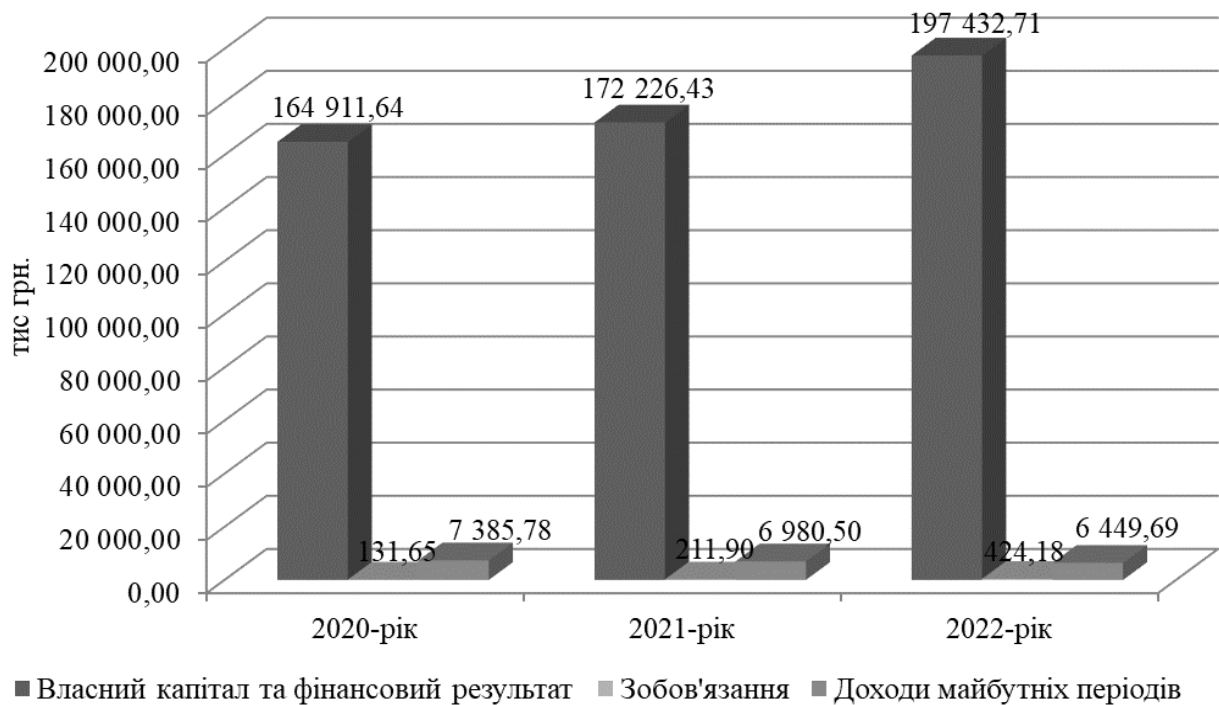

Рис. 2.2. Динаміка джерел формування майна ЖДУ ім. Івана Франка за 2020-2021 рр., тис грн.

Джерело: розраховано автором на основі [26]

Підсумовуючи, можна стверджувати, що аналізуючи діяльність ЖДУ імені Івана Франка, необхідно застосовувати спеціальну методологію, яка ґрунтується на класичному аналізі фінансової діяльності за пунктами, які враховують специфіку українських бюджетних установ. Менеджмент підприємства потребує повної та достовірної інформації про діяльність установи та її майно, з метою пошуку джерел економії бюджетних коштів.

Надходження запасів до ЖДУ ім. Івана Франка можливе завдяки: надходження через тендерні закупівлі; безоплатне отримання; виявлення надлишків внаслідок проведення інвентаризації та демонтажу необоротних активів. Оскільки об'єктом дослідження виступають запаси ЖДУ ім. Івана Франка дослідимо динаміку виробничих запасів за 2020-2022 роки (рис. 2.3).

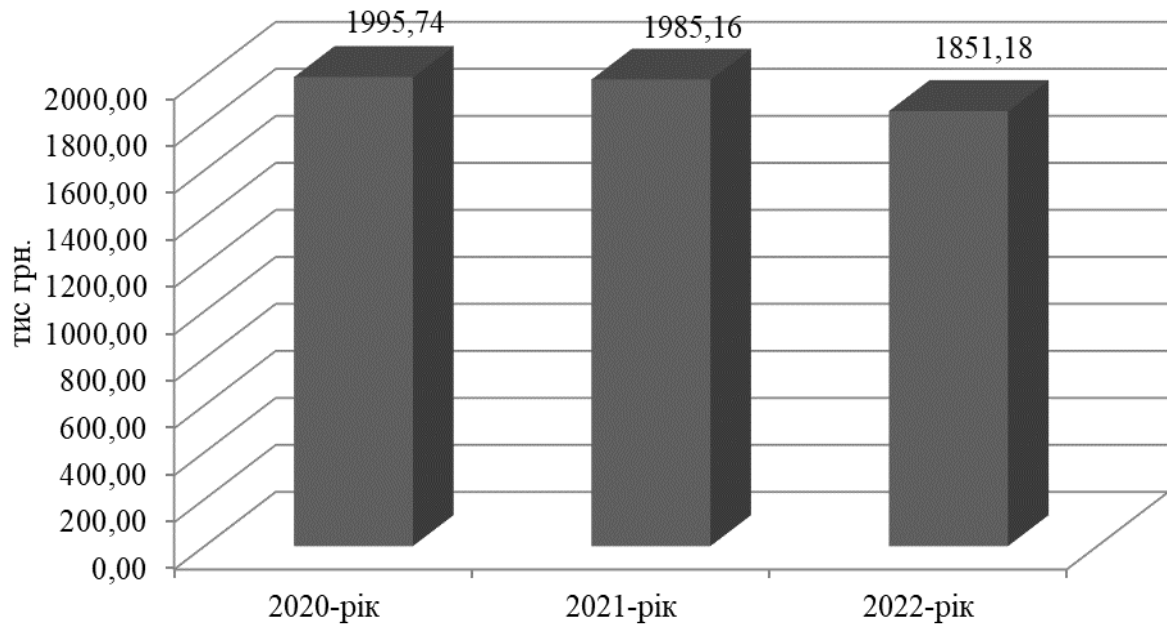

Рис. 2.3. Динаміка виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка
за 2020-2022 років, тис грн.

Джерело: розраховано автором на основі [26]

Дані рис. 2.3 свідчать про зменшення виробничих запасів на 144562,86 грн, тобто на 7,24 %. Виробничі запаси ЖДУ ім. Івана Франка включають до себе наступні складові: медикаменти та перев'язувальні засоби; будівельні матеріали; паливо мастильні матеріали; запасні частини; тара; інші виробничі запаси. Розглянемо на прикладі даних ЖДУ ім. Івана Франка структуру яка характеризує виробничі запаси (рис. 2.4).

Станом на 2022 рік, дані дослідження показують, що структура виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка складається з різних компонентів, зокрема: медикаментів та перев'язувальних засобів (0,04%); будівельних матеріалів (86,39%); палива та мастильних матеріалів (2,68%); запасних частин (8,03%); тари (0,27%); та інших виробничих запасів (2,59%). Згідно з проведеним дослідженням можна відзначити, що розподіл виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка відображає основні напрямки його діяльності в галузі витрат.

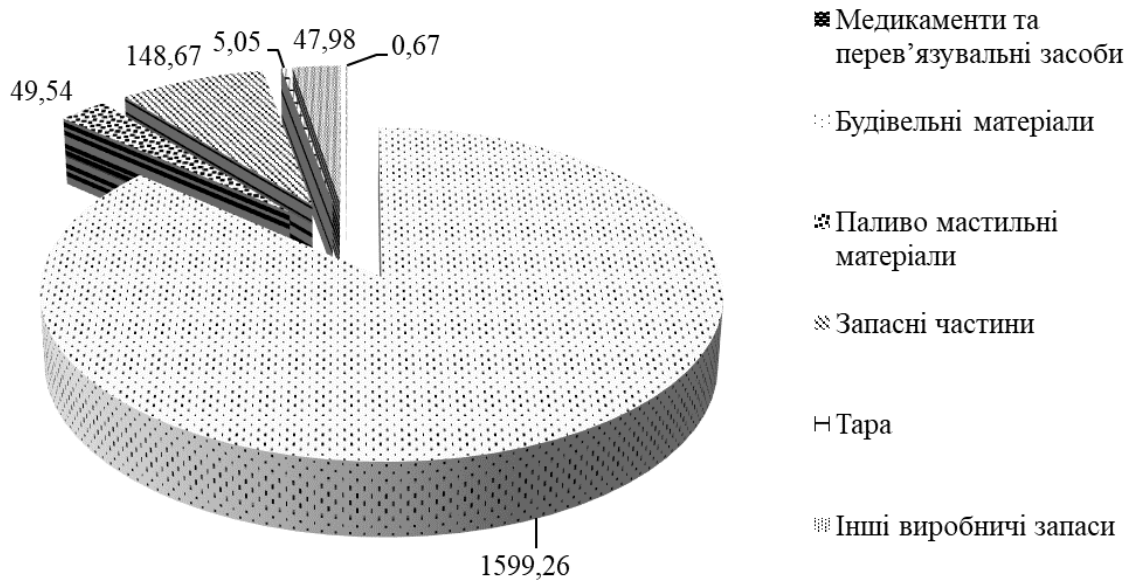

Рис. 2.4. Складові виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка у 2022 році, тис грн.

Джерело: розраховано автором на основі [26]

Для визначення загального попиту університету на конкретний тип запасів використовується наступна формула:

$$\text{ЗПЗ} = \text{ПЗГ} + \text{ПЗЕ} + \text{ПЗР} + \text{ЗЗК} - \text{ЗПП},$$

де, ЗПЗ – загальна потреба запасів; ПЗГ – потреба в запасах для забезпечення функціонування установи; ПЗЕ – потреба в запасах для експериментально-дослідницьких робіт; ПЗР – потреби в запасах для ремонтів; ЗЗК – залишки запасів на кінець періоду; ЗПП – запас на початок періоду.

При управлінні запасами у ЖДУ ім. Івана Франка велике значення має об'єм та частота постачання. Аналіз руху запасів проводиться з використанням:

1) матеріального балансу:

$$\text{МЗП} + \text{НЗР} = \text{ЗЗК} + \text{ВЗР},$$

де, ЗПП – залишки запасів на початок року; НЗР – надходження запасів упродовж року; ЗЗК – залишки запасів на кінець року; ВЗР – використання та

вибуття запасів протягом року.

$$1985,2 + 2486,4 = 1851,2 + 2620,4$$

2) коефіцієнту вибуття запасів (рис. 2.5):

$$KBЗ = ВЗР / МЗП$$

3) коефіцієнту надходження запасів (рис. 2.5):

$$КНЗ = НЗР / ЗЗК$$

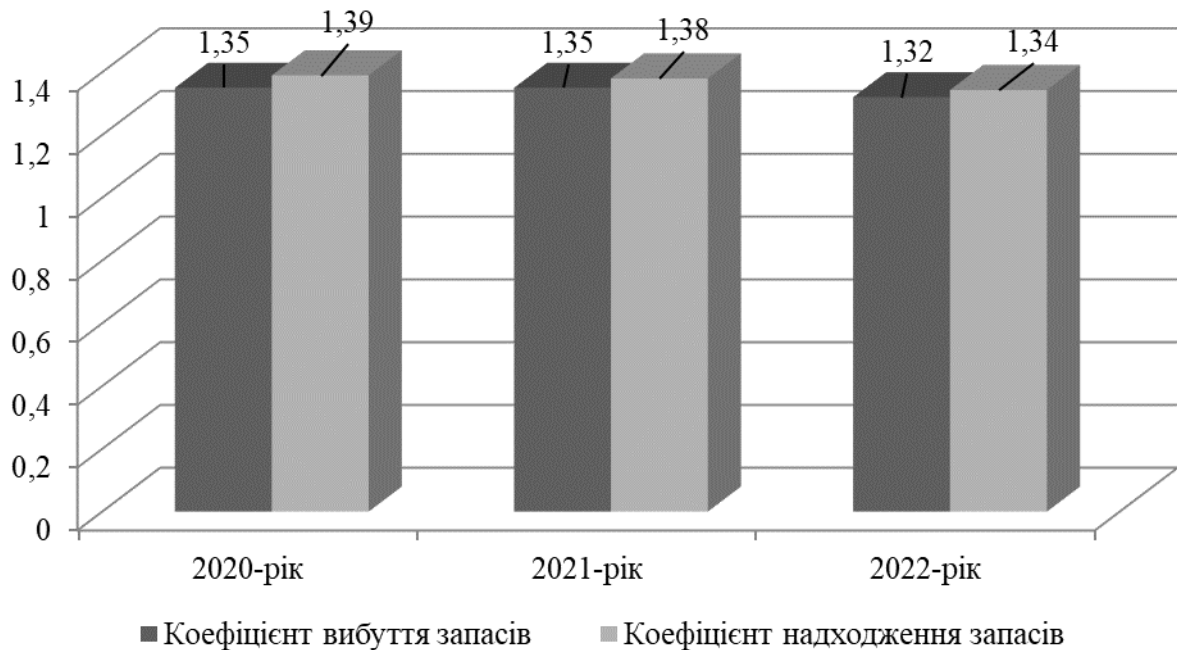

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнтів вибуття та надходжень виробничих запасів за 2020-2022 рр.

Джерело: розраховано автором на основі [26]

Дані рис. 2.5 свідчать про зменшення показників коефіцієнта вибуття виробничих запасів та коефіцієнта надходження виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка. Так, у коефіцієнта вибуття виробничих запасів протягом 2021-2022 років відбулося зменшення на 0,03 за рахунок збільшення надходження запасів упродовж року. Що стосується коефіцієнта надходження виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка, то він теж зменшився протягом 2021-2022 років на 0,04 за рахунок збільшення залишки запасів на кінець року. Після обчислення коефіцієнта надходження запасів стає очевидним, що постачання коштів для матеріального забезпечення є нестійким.

Планування потреби у виробничих ресурсах базується на минулих результатах використання запасів при виконанні діяльності, на ремонт та інші потреби. Недостатня забезпеченість університету виробничими запасами уповільнює його виробничу діяльність і погіршує фінансове становище.

Кожен показник ефективності залежить від багатьох різних чинників. Факторний аналіз зводиться до моделювання багатофакторної моделі, сутність якої полягає у встановленні математичних залежностей між факторами.

Факторний аналіз складається з певних етапів, які показано на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Етапи факторного аналізу виробничих запасів
Джерело: сформовано на основі [3]

Таблиця 2.3

Оборотність виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка за 2021-2022рр.

Показники	Роки		Відхилення 2022 р. до 2021 р. +; -
	2021	2022	
Виручка від реалізації продукції (ВР), тис грн.	3659,7	5106,7	1447,0
Середня вартість виробничих запасів (ВЗ), тис грн.	2983,0	2843,8	-139,2
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (КоВЗ)	1,23	1,80	0,56888
Термін оборотності виробничих запасів, днів	293	200	-92,958

Джерело: розраховано автором на основі [26]

Для аналізу ефективності використання виробничих запасів використовуються коефіцієнти оборотності виробничих запасів або, як їх ще називають, показники ділової активності. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (КоВЗ) характеризує виручку від реалізації (ВР) у розрахунку на одну гривню середньої вартості виробничих запасів (ВЗ) (табл. 2.3):

$$\text{КоВЗ} = \text{ВР} / \text{ВЗ}$$

1. Зміна оборотності виробничих запасів за рахунок зміни виручки від реалізації продукції:

$$\Delta\text{КоВР} = (\text{ВР}_1 / \text{ВЗ}_1) - (\text{ВР}_0 / \text{ВЗ}_1) = (3659,7 / 2983,0) - (5106,7 / 2983,0) = -0,49$$

2. Зміна оборотності виробничих запасів за рахунок зміни середньої вартості виробничих запасів:

$$\Delta\text{КоВЗ} = (\text{ВР}_0 / \text{ВЗ}_1) - (\text{ВР}_0 / \text{ВЗ}_0) = (5106,7 / 2983,0) - (5106,7 / 2843,8) = -0,08$$

Алгебраїчна перевірка:

$$\text{КоВЗ}_1 - \text{КоВЗ}_0 = \Delta\text{КоВР} + \Delta\text{КоВЗ}$$

$$1,23 - 1,80 = -0,49 + (-0,08)$$

$$-0,57 = -0,57$$

Отже, оборотність виробничих запасів у звітному році зменшилась на 0,57; в тому числі за рахунок збільшення виручки від реалізації на 1447,0 тис грн., оборотність за рахунок зміни виручки від реалізації продукції зменшилась на 0,49; зменшення середньої вартості виробничих запасів на 139,20 тис грн. призвело до зменшення оборотності за рахунок зміни середньої вартості виробничих запасів на 0,57.

Висновки до розділу 2

1. Доведено, що ефективність управління запасами побудована на показниках оборотності запасів. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка у 2022 році зменшився на 0,57; в тому числі за рахунок збільшення виручки від реалізації на 1447,0 тис грн. Коефіцієнт оборотності зменшився на 0,49 за рахунок зміни виручки від реалізації продукції.

Зменшення середньої вартості виробничих запасів на 139,20 тис грн. призвело до зменшення коефіцієнта оборотності за рахунок зміни середньої вартості виробничих запасів на 0,57.

2. Визначено, що виробничі запаси ЖДУ ім. Івана Франка у 2022 році включають в себе наступні складові: медикаменти та перев'язувальні засоби (0,04 %); будівельні матеріали (86,39 %); паливо мастильні матеріали (2,68 %); запасні частини (8,03 %); тара (0,27 %); інші виробничі запаси (2,59 %).

3. Доведено, що через оптимізацію виробничих запасів у 2022 році в порівнянні з 2021 роком відбулося покращення управління виробничими запасами. Про це свідчать зменшення показників коефіцієнта вибуття виробничих запасів та коефіцієнта надходження виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка на 0,03 та 0,04 відповідно.

4. Встановлено, що в ЖДУ ім. Івана Франка протягом 2020-2022 рр. відбулося зменшення запасів на 144562,86 грн, тобто на 7,24 %. Зменшення запасів може мати як позитивні, так і негативні наслідки, і важливо збалансувати цей процес відповідно до конкретних потреб та умов діяльності. Визначено, що зменшення запасів може свідчити про ряд факторів і впливати на різні аспекти діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМИ ТА МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ: НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

В сучасних умовах раціональне управління виробничими запасами, є одним з визначальних напрямків для підвищення ринкової вартості та конкурентоспроможності як підприємств, так і бюджетних установ. Ефективне управління запасами допоможе формувати поточні витрати на прийнятному рівні, знижувати трансакційні витрати на їх закупівлю, звільняти частину фінансових засобів з обороту та реінвестувати їх в інші активи.

У контексті бюджетних установ системи та моделі управління виробничими запасами відіграють важливу роль у забезпеченні ефективної та економічно обґрунтованої діяльності, яка спрямована на надання якісних послуг та задоволення потреб користувачів. Управління виробничими запасами бюджетних установ включає в себе функції обліку, контролю та аналізу. Ці складові забезпечують інформацію про стан виробничих запасів, дозволяють ефективно управляти діяльністю установи та розробляти перспективні напрями удосконалення на основі актуальної, повної, достовірної та своєчасної інформації про запаси. Разом з тим запропонована структурно-функціональна модель управління виробничими запасами бюджетних установ дозволяє покращити управління виробничими запасами в ЖДУ ім. І. Франка (рис. 3.1)

Структурно-функціональна модель управління виробничими запасами бюджетних установ, що використовується для обґрунтування управлінських рішень та процесів бюджетних установ включають в себе: загальноприйняті системи обліку аналізу та контролю, що забезпечують безпосередній вплив на прийняття управлінських рішень з однієї сторони та дослідження впливу внутрішніх (маркетингові, технологічні, економічні, екологічні, ресурсні) факторів з іншої.

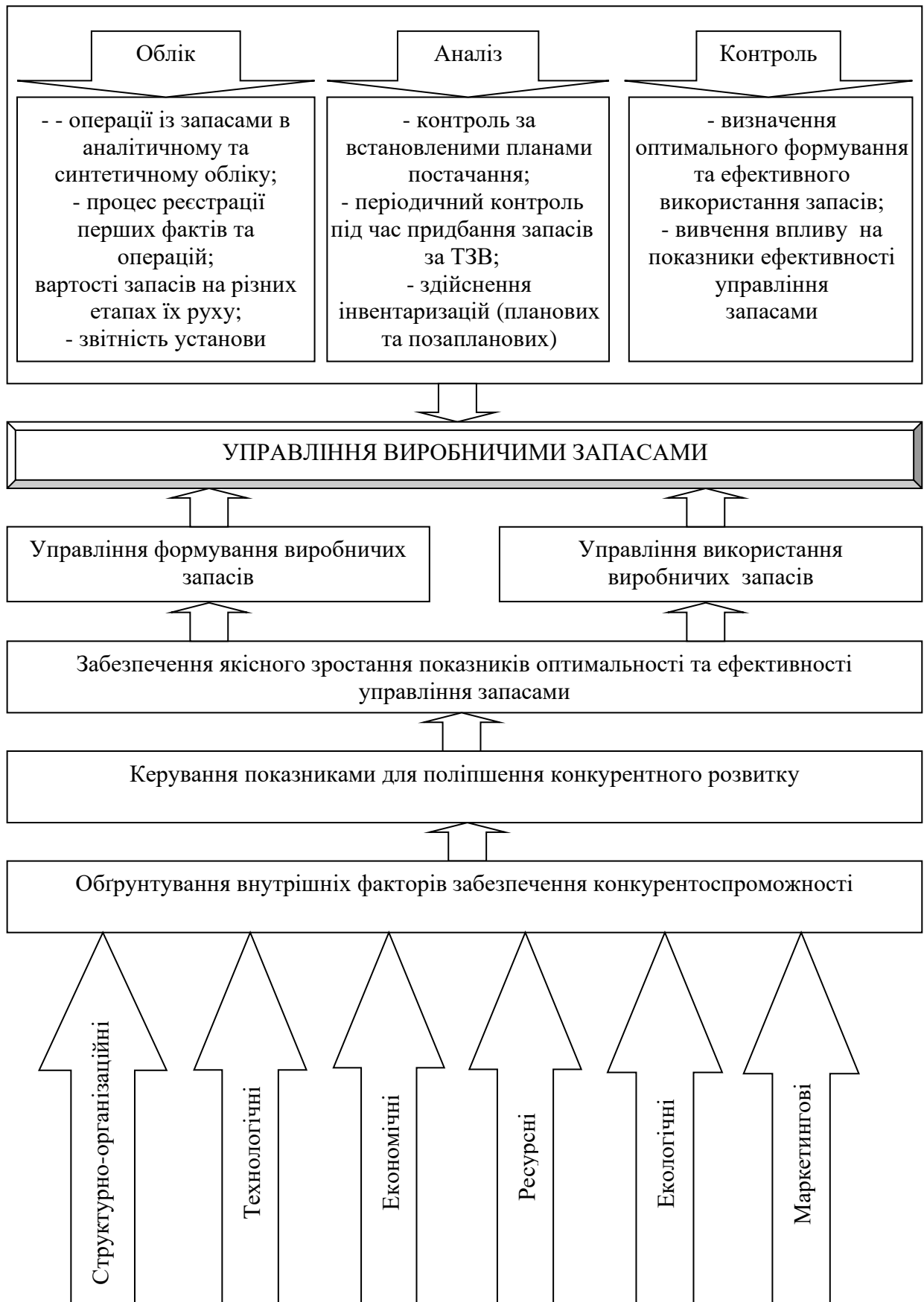

Рис. 3.1. Структурно-функціональна модель управління виробничими запасами бюджетних установ

Джерело: власні дослідження

Системи управління виробничими запасами є важливим інструментом для оптимізації процесів управління запасами і забезпечення ефективності ланцюга постачання. Детальніше інформацію про найпоширеніші системи управління запасами наведено на рис. 3.2. Такі системи управління запасами допомагають підприємствам зменшити витрати на утримання запасів, оптимізувати виробничі процеси та забезпечити точність та ефективність управління запасами.

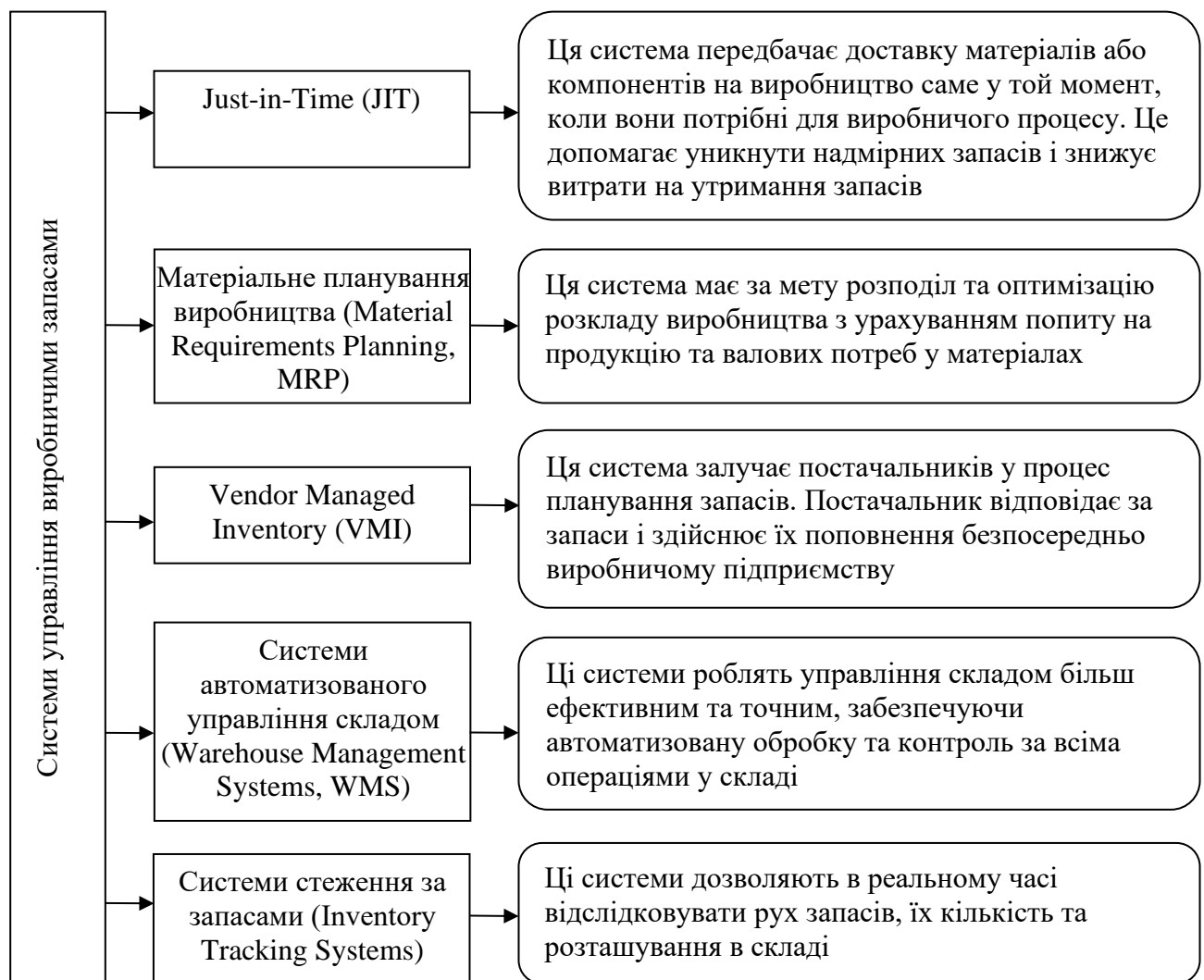

Рис. 3.2. Системи управління виробничими запасами

Джерело: власні дослідження

Найкраще управління запасами на нашу думку претендує метод ABC, який дозволяє значно спростити контроль, зосередившись на відносно надійній кількості дефіцитних або дороговартісних товарів. Група «А» зазвичай включає

10-15% запасів, які є дефіцитними або занадто дорогими. До групи "Б" - 20-25%, які становлять такий же відсоток загальної вартості. Група «С» включає решту (60-70%) запасів [14].

Особливу увагу представляє система управління запасами з фіксованою періодичністю поповнення запасів. Ця система є універсальною і містить у собі елементи двох попередніх систем. Суть полягає в тому, що матеріальні замовлення виконуються не тільки в залежності від часу, а й з урахуванням точки замовлення, тобто це дозволяє передбачити значні коливання попиту на матеріали.

Основною особливістю цієї системи є те, що замовлення відповідно плану виконуються з урахуванням часу виконання, а додаткові замовлення виконуються з урахуванням точки замовлення. Як правило, потреба в додаткових замовленнях може виникнути лише тоді, коли планове споживання певної позиції змінюється. Описана система дозволяє повністю ліквідувати відсутні матеріальні запаси. Це досить важлива перевага для установи, але її використання вимагає постійного моніторингу поточних рівнів запасів. Якщо на підприємстві є така можливість, цю систему необхідно використовувати для всіх товарних груп і запасів матеріалів [24].

Використання системи мінімум, максимум використовується в тому випадку, коли витрати на виконання замовлення досить високі. Це означає, що замовлення не буде виконано після зазначеного часу, але тільки якщо запас буде дорівнювати або менше гарантованого (застрахованого) обсягу запасу. Таким чином, ця система працює тільки на основі двох рівнів запасів - мінімальним і максимальним. Стандартно для управління і контролю запасів групи «А» використовується система управління складом «мінімум-максимум». Система мінімально-максимального управління запасами є досить ефективним механізмом управління товарними запасами категорії «А», тобто дефіцитними або дуже дорогими.

Існує кілька методів управління запасами, які використовуються установами для оптимізації рівня запасів і забезпечення ефективності

виробничих процесів. Найпоширеніші з них наведені на рис. 3.3.

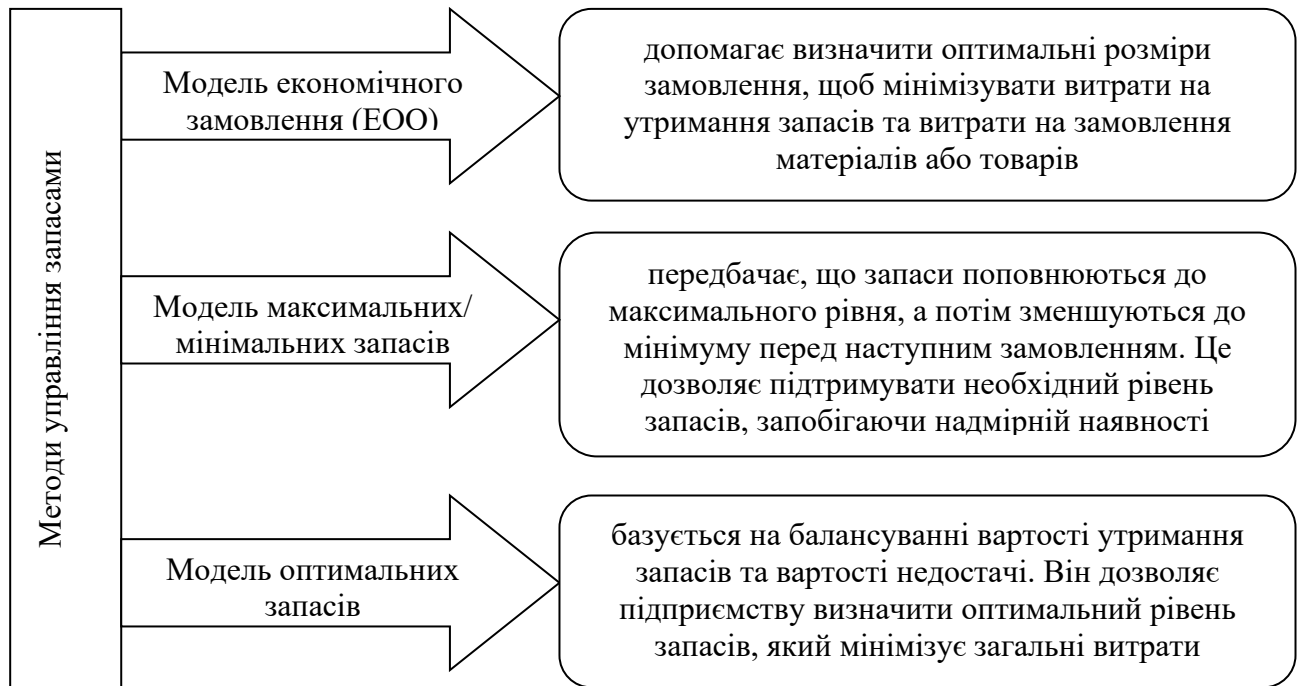

Рис. 3.3. Методи управління запасами

Джерело: власні дослідження

Управління запасами може використовувати і комбінацію цих методів залежно від конкретних потреб і характеристик виробничої діяльності підприємства (установи). В результаті використання цих методів підприємства (установи) можуть досягти мінімізації витрат на запаси, покращити ефективність виробничих процесів, збільшити точність управління запасами та забезпечити високий рівень обслуговування клієнтів.

Одним із найпоширеніших методів управління запасами є економічний метод кількості замовлення (Economic Order Quantity EOQ). Для визначення оптимального розміру складського замовлення слід врахувати відповідні витрати на їх придбання та зберігання. Витрати на запаси включають: вартість придбання; витрати на замовлення; витрати на зберігання; можливі втрати через відсутність запасів [24]. Таким чином, ефективне управління запасами дозволяє скоротити тривалість виробничо-операційного циклу, скоротити поточні витрати на їх зберігання, вивільнити частину коштів з поточного господарського обороту і реінвестувати їх в інші активи.

Оскільки проблемою розробки та впровадження системи управління виробничими запасами є вдосконалення аналітичного обліку виробничих запасів бюджетних установ з урахуванням особливостей її основної діяльності, що забезпечує:

— отримання більш точної та деталізованої інформації щодо наявності та руху виробничих запасів;

— проведення чіткого та детального аналізу обсягів запасів, що дозволяє зробити висновки щодо підвищення рентабельності та прискорення оборотності запасів;

— надання керівництву установи інформації про структуру та рух запасів, з метою прийняття відповідних управлінських рішень [20, с. 122].

Для прийняття раціональних та ефективних управлінських рішень щодо управління виробничими запасами в бюджетних установах необхідно здійснювати контроль за наступними показниками, які стосуються ефективності матеріальних витрат, такі як: витрати на матеріали та їх використання в операційній діяльності та при формуванні фінансових результатів; ефективність використання матеріалів; урегулювання витрат на матеріали та пов'язаних з ними елементів в операційних витратах; оптимальне співвідношення використання фінансових ресурсів на різні елементи доданої вартості; еластичність динаміки матеріальних витрат відносно їх впливу на чутливість цих витрат до змін чистого доходу та фінансових ресурсів [4].

Так, удосконалення управління виробничими запасами і контроль за ними відіграють важливу роль в забезпеченні фінансово-бюджетної дисципліни бюджетних організацій. Це дозволяє досягти ефективного використання ресурсів і підтримувати баланс між надлишками і недостачами виробничих запасів. Отримання якісної облікової інформації щодо подій, що відбуваються з запасами, включаючи їх кількість та вартість, ефективність їх використання. Це є ключовим для правильної та ефективної організації обліку, аналізу та контролю. Така інформація є основою для прийняття управлінських рішень.

Управління виробничими запасами бюджетних установ підлягає удосконаленню і полягає в розробці та виконанні стратегій та механізмів, що дозволяють ефективно використовувати ресурси та забезпечити необхідні запаси для безперебійної роботи установи.

Удосконалення управління виробничими запасами можна розмежувати на етапи (рис. 3.4):

Рис. 3.4. Ключові етапи удосконалення управління виробничими запасами в бюджетних установах

Джерело: власні дослідження

1. Аналіз поточного стану управління запасами. Включає діагностику існуючого процесу управління запасами, визначення проблемних питань і можливостей для поліпшення. Досліджуються вимоги споживання матеріалів, компонентів та інших ресурсів установи. Це допоможе точніше визначити потреби в запасах та забезпечити їх належним рівнем.

2. Розробка стратегії управління запасами. На цьому етапі визначаються цілі, завдання та стратегічний підхід до управління запасами, встановлюються ключові показники ефективності та моделі управління запасами, формуються критерії для замовлення, перевірки та контролю рівня запасів. Встановлення регулярного обміну інформацією та спільного планування допоможе вирішити

проблеми дублювання або недостачі запасів. Наприклад, можна встановити оптимальні розміри запасів, частоту замовлень тощо.

3. Впровадження ефективних методів інвентаризації. Цей етап може включати впровадження сучасних програмних засобів для обліку запасів (використання методу JIT(Just-in-Time), який полягає в поставці необхідних запасів саме в потрібній кількості і в потрібний момент, а це дозволить уникнути надмірного нагромадження запасів і зменшити затрати на утримання запасів), вдосконалення методів прогнозування попиту та використання методів, що сприяють зменшенню втрат та неправильних рішень у управлінні запасами. Це допоможе визначити норми запасів і уникнути недостачі або надлишків.

4. Постійний моніторинг. На цьому етапі важливо регулярно оцінювати та моніторити ефективність стратегій управління запасами і вносити необхідні зміни на основі отриманих даних та відгуків. Активно шукати нові можливості та інновації для поліпшення процесів управління запасами. Критично оцінювати та розробляти стратегії для зменшення впливу на бюджетну установу.

5. Контролювання отриманих результатів. Регулярно оцінювати та аналізувати результати стратегій управління запасами. Потенційно можна залучати експертів з управління запасами, які мають досвід у цій галузі і можуть принести нові ідеї та підходи.

Таким чином, можна зробити висновок, що впровадження наведених заходів щодо удосконалення управління запасів призведе до покращення фінансово-економічної ефективності установи.

Висновки до розділу 3

1. Доведено, що удосконалення виробничих запасів бюджетних установ потребує систематичного підходу, аналізу та впровадження стратегій, що дозволяють ефективно використовувати ресурси та забезпечити необхідні

запаси для безперебійної роботи установ. Постійне вдосконалення і перегляд процесів, аналіз результатів та комунікація зі стейкхолдерами можуть привести до покращення управління виробничими запасами.

2. Встановлено, що використання структурно-логічної схеми та однієї із запропонованих систем та методів є важливим елементом ефективного управління виробничими запасами бюджетних установ. Аналіз динаміки розміру, складу і оборотності виробничих запасів дозволяє зрозуміти, які товарно-матеріальні цінності є необхідними для безперебійного функціонування установи і визначити оптимальну кількість запасів. Це допомагає уникнути надмірного накопичення запасів та зайвих витрат.

ВИСНОВКИ

1. Визначено, що виробничі запаси є досить складною категорією, яка по-різному трактується вченими. Проте в усіх трактуваннях є визначення матеріальної основи виробничих запасів: «предмети праці», «засоби», «матеріальні цінності», «сировина, матеріали». Джерелами формування виробничих запасів на підприємстві являється виручка від реалізації, залучені та запозичені ресурси.

2. Обґрунтовано, що аналіз виробничих запасів та ефективності їх використання складається з шести взаємопов'язаних блоків: обліку ресурсів; їх оцінки; визначення показників коефіцієнта оборотності та тривалості обороту запасів; методів обробки економічної інформації; узагальнення та впровадження результатів.

3. Констатовано, що системи та моделі управління виробничими запасами в бюджетних установах є критичними для забезпечення необхідних матеріальних та фінансових ресурсів для забезпечення ефективної діяльності установ. Виробничі запаси складаються з матеріальних ресурсів, які використовуються для виробництва товарів або надання послуг. Їх управління вимагає ретельного аналізу та планування, за для забезпечення належного рівня запасів, запобігання їх нестачі чи надлишкам.

4. Доведено, що системи управління виробничими запасами можуть включати в себе методи складського обліку, товарно-матеріальне забезпечення, прогнозування попиту та управління ризиками. Моделі управління запасами в бюджетних установах можуть бути побудовані на основі економічних та математичних принципів, розроблених для оптимізації рівня запасів та мінімізації витрат.

5. Встановлено, що ефективне управління запасами дозволяє скоротити тривалість виробничо-операційного циклу, скоротити поточні витрати на зберігання, вивільнити частину коштів з поточного господарського обороту та реінвестувати їх в інші активи.

6. Визначено, що ефективність управління виробничими запасами обґрунтовується таким показником, як коефіцієнт оборотності та тривалість обороту запасів. Оборотність виробничих запасів ЖДУ ім. Івана Франка у звітному році зменшилась на 0,57; в тому числі за рахунок збільшення виручки від реалізації на 1447,0 тис грн., оборотність за рахунок зміни виручки від реалізації продукції зменшилась на 0,49; зменшення середньої вартості виробничих запасів на 139,20 тис грн. призвело до зменшення оборотності за рахунок зміни середньої вартості виробничих запасів на 0,57.

7. Доведено, що удосконалення управління виробничими запасами включає наступні етапи: аналіз поточного стану управління запасами; розробка стратегії управління запасами; впровадження ефективних методів інвентаризації; постійний моніторинг; контролювання отриманих результатів. Впровадження наведених заходів щодо удосконалення обліку запасів призведе до покращення фінансово-економічної ефективності установи.

8. Пропонуємо ЖДУ ім. Івана Франка використовувати систему "Just-in-Time" (Тільки вчасно) щодо замовлень та постачання матеріалів. Тому, що ця система орієнтована на зменшення запасів шляхом постачання матеріалів в необхідній кількості та в конкретно визначений час, що дозволяє зменшити зв'язані з постачанням витрати та ризики. Це важливо для забезпечення ефективної роботи ланцюга постачання. Вчасні поставки та співпраця з надійними постачальниками можуть допомогти в уникненні зайвих запасів. З метою уникнення зайвих запасів та витрат на їх обслуговування використовувати сучасну систему управління запасами, таку як ERP (Планування ресурсів підприємства).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аліпова Д.О., Довгопол О.Ю. Аналіз підходів до визначення поняття «Запаси». *Сучасні напрямки розвитку менеджменту та економіки в умовах VUCA-світу*: зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (17 лист. 2022 р.) / Харків. нац. автомобільно-дорожн. ун-т. Харків: ХНАДУ, 2022. С. 232-233.
2. Артеменко Н. В. Виробничі запаси: особливості обліку та методичні засади проведення аудиту. Харків: НТУ, 2019. 665 с.
3. Бабенко Л.В., Васильєва В.Г., Коновалова О.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Економічний простір*. 2021. № 166. С. 90–96. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-16> (дата звернення: 28.11.2023)
4. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: навч. посіб. Київ: «Центр навчальної літератури», 2020. 312 с.
5. Беляєва Л.А., Кучма Л.О. Вплив оцінки використання виробничих запасів на підприємстві для ухвалення ефективних управлінських рішень. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 18. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/119.pdf (дата звернення: 27.11.2023)
6. Бігдай І. Л., Каращенко М. І., Плешко О. О., Залюбівська О. Б. SWOT-аналіз ВНТУ. *Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*, Вінниця, 13–15 березня 2019 р. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27931/7866-27895-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 28.11.2023)
7. Бондаренко Н., Фелонюк О. Організація складського обліку виробничих запасів на підприємстві. *Облік і фінанси*. 2021. № 2(92). С. 11–18. URL: <https://afj.org.ua/pdf/825-organizaciya-skladskogo-obliku-virobnichih-zapasiv-na-pidприємстві.pdf> (дата звернення: 28.11.2023)
8. Бухгалтерський облік : підручник / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний,

Н.В. Гудзь та ін. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с.

9. Гавриленко В., Чиж В., Доценко Т. Управління виробничими запасами підприємства у забезпеченні беззбиткової діяльності. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 1. С. 153–164.

10. Гамова О. В., Феофанов Л. К., Ракитянська Ю. В. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів на складах прат «Дніпроспецсталь». *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 57-62.

11. Гевлич Л. Л. Облік у бюджетних установах: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 184 с.

12. Гевлич Л. Л., Васильєва Я. М. Облікова політика бюджетних установ: сучасний стан та перспективи. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1(29). С. 64–74.

13. Гончарук, С., Бойко, О. Сучасний стан та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. *Молодий вчений*, 2023. 7 (119), С. 74-78.

14. Григор'єва Т. О. Етапи управління запасами. URL: https://stud.com.ua/14916/finansi/upravlinnya_zapasami (дата звернення: 25.11.2023)

15. Дунаєва М.В. Особливості відображення запасів у фінансовій звітності за МСФЗ та НП(С)БО. *Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки: I Міжнародна науково-практична інтернетконференція*. Житомир, 2020. С. 298-301.

16. Запаси: Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9, затверджене наказом МФУ від 02.11.1999 №751/4044 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. (дата звернення: 25.11.2023)

17. Запаси: Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі № 123: Наказ МФУ від 12.10.2010 № 1202. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10#doc_info (дата звернення: 25.11.2023)

18. Козак В., Олійник М. Особливості екаунтингу виробничих запасів в умовах воєнного стану в Україні: уроки з міжнародного досвіду. *Економіка та суспільство*, 2023. № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3075> (дата звернення: 25.11.2023)

19. Кушнір О. С. Нормування збутових запасів на підприємстві // *Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Дніпро, 8–9 квітня 2021 р.). Дніпро, 2021. С. 85 63-65.

20. Лежненко Л. І., Ломова О. І. Теоретичні аспекти удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів. *Молодий вчений*. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_5\(1\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_5(1)__34). (дата звернення: 27.11.2023)

21. Максименко І. Я., Іванченко А. Г. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/44.pdf (дата звернення: 28.11.2023)

22. Мельник І.В. Економічна сутність та структура виробничих запасів. *Облік, оподаткування і контроль діяльності суб'єктів господарювання в умовах кризових явищ*: матеріали науково-практичного круглого столу з міжнародною участю, 15 червня 2022 р. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. С. 85-87.

23. Невлюдов І.Ш. Виробничі процеси та обладнання об'єктів автоматизації: підручн. Кривий Ріг: КК НАУ. 2017. 444 с.

24. Образцова К. В., Шульга А. В. Системи та моделі управління запасами підприємства. *Проблеми економіки транспорту : зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sistemi-ta-modeli-upravlinnya-zapasami-pidpriemstva/viewer> (дата звернення: 27.11.2023)

25. Онищенко В. Запаси підприємства 2023: веб-сайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifikatsya> (дата звернення: 25.11.2023)

26. Офіційний сайт ЖДУ ім. Івана Франка. URL: <https://zu.edu.ua> (дата звернення: 27.11.2023)

27. Подолянчук О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 88-101.

28. Пугаченко, О. Б. Організація оперативного контролю операцій із запасами. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 22-23 берез. 2022 р. Львів : ЛНУП, 2022. Ч. 1. С. 210-212.

29. Рагуліна І.І., Нижня А.С. Облік та внутрішній аудит запасів на підприємстві: сучасний аспект. Харків: ХНАУ, 2021. 180 с.

30. Резнік Н.П. Логістика: навчальний посібник. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2021. 146 с.

31. Резнік Н., Руденко С., Пилипчук К. Основні характеристики поняття логістики і системи управління ланцюгами постачань. *Innovation and Sustainability*, 2022. № 3, 95-102

32. Старовойт А. О. Проблеми управління виробничими запасами бюджетних установ та шляхи їх вирішення. *Фінансові інструменти регіонального розвитку*: зб. праць учасників Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Житомир, 27 жовтня 2023 р. Том 1.: Поліський університет, 2023. С. 157-159.

33. Старовойт А. О. Удосконалення управління виробничими запасами бюджетних установ. *Студентські наукові читання 2023. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету*, 30 листопада 2023 р. Житомир : Поліський національний університет. 2023.. С. 157-159.

34. Старовойт А. Основи управління виробничими запасами. *Фінансове забезпечення економіки* : матеріали VII науково-практичної студентської конференції, 07 червня 2023 р. Житомир : Поліський університет. 2023. Ч. 1.С. 67-70.

35. Степаненко О.І. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* Ужгород, 2023. Вип. 47. С. 108-114.

36. Степаненко О.І. Обліковий аспект побудови класифікації виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство».* 2020. Вип. 30. С. 166–171.

37. Ткаченко, О., Шендрик, К. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Економіка та суспільство*, 2023. № 53.

38. Токар. Н. Б. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів та шляхи їх вирішення. *Інноваційно-інвестиційне забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України* : кол. монографія / ред. О. В. Манойленко. Харків : НТУ "ХПІ", 2017. Розд. 1. С. 20-29.

39. Томчук В, Михайлишена А. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами. *Економічний аналіз.* 2021 рік. Том 31. № 3. С. 198-205.

40. Тополенко Н. М., Уланович Т. Ю. Особливості обліку запасів у бюджетних установах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2019. Вип. 28. Ч. 2. С. 111-115.

41. Фінансовий облік: навчальний посібник / В.М. Краєвський, О.П. Колісник, Н.Гуріна та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.

42. Шевченко, Л. Я., Мулява, В. Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування.* 2022. № 4(102), С. 72–76.

43. Юнич М. В., Загурський О.Б. Роль управління запасами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Пріоритети економічної науки XXI століття* : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Івано-Франківськ, 17 червня. 2022 р.). Івано-Франківськ : НАІР, 2022. С. 144–146.

ДОДАТКИ